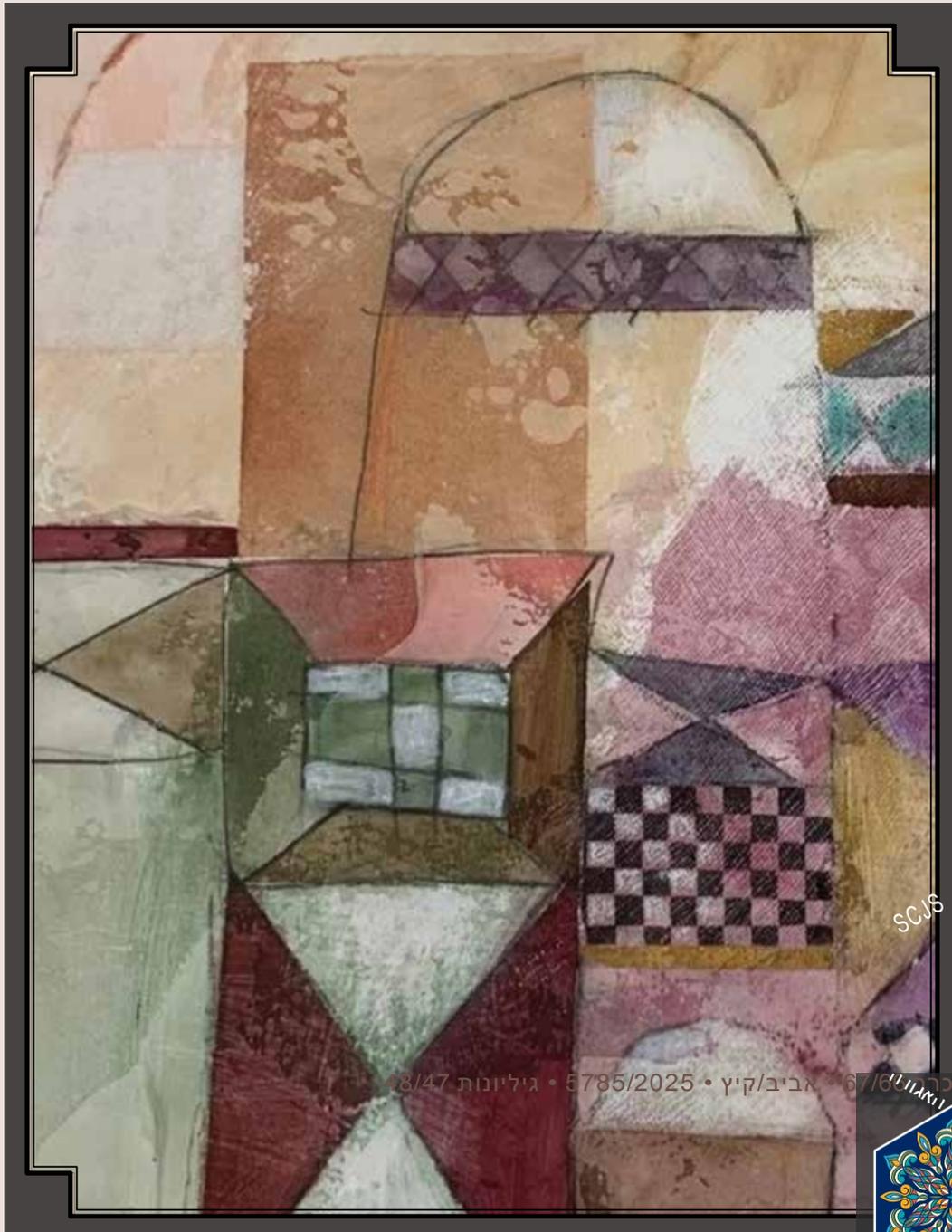

HALAPID

האגודה ללימודי
לימודי קריפטו-יהדות

67/48 • אביב/קיץ • 5785/2025 • גיליונות 47/48

VOL. 66 / 67 • SPRING / SUMMER • 2025 / 5785 • ISSUES 47 / 48

ת יהודי

דונה גרסיה
אנדרה אליון ברוקס
עמוד 19

ללא התנשאות, ללא ז
– בני אנוסים באיטליה
הרבנית ברברה איילו
עמוד 20

לחישות על עבר יהודי
סת' ד. קונין, דוקטור
עמוד 22

חושפה
מסע ל
דונה
עמוד

ריפטו-
ס שר

אסטפנה קבאזוס – סמל לחוסן
קרלוס מונטאלבו לרלדה
עמוד 15

SOCIETY FOR CRYPTO-JUDAIC STUDIES
KANTER
LECTURE SERIES
LAWRENCE & KATHY KANTER
PHILANTHROPIC FUND OF THE
JCF OF NE FLORIDA

סדרת קנטר
נובמבר – הרב
איילו ינואר – הרב
דייוויד קונין מרץ
חואן גוטיירז מאי – רוני
פרליס, PhD ספטמבר –
רבקה וורטל, PhD עמוד
35

אוכל ופולקלור
עוף מרוקאי
עם משמשים
עמוד 33

כנס SCJS ה-35 • 10-12 באוגוסט • תצוגה מקדימה – עמוד 25

זהויות וחוויות: מסע בין יהודים חרדים

יו"ר הכנס
אלישבע אירמה דיאז,
דוקטור קורין ג'וי בראון
בלנקה קרסקו
מחה – איזיק אמון, דוקטור
מרטי סוסן סטריק, פטיט נאום
לקידום המחקר באומנות
היהודיות הסודיות
2025 • לוס אנג'לס • 10-12
פיטר סוורצבין
באוגוסט
הרצאתו של סטנלי מ. הורדס,
זהויות וחוויות: מסע בין יהודים חרדים
חוקר מכובד
סת' קונין, דוקטור
דייוויד מ. גיטליץ
פרס חוקר מצטיין
הוענק בכנס

קונצרט לזכרה של
ג'ודי פרנקל
La Señora מאת
מישל גרין וילנר, ASCAP (DMA)
סדנאות גנאלוגיה לפני
הכנס
ג'יני מילגרם
סרטים
בין האבן לפרח מאת ג'ני מילגרם
"המסע הארוך" מאת איזיק ארטנשטיין
הופעה מיוחדת
מקהלת קול ספרדית (ROSE)

בנוסף, פאנלים אינפורמטיביים, אוכל מעולה, נטוורקינג וחברותא

מכתב הנשיא..... עמוד	איך להצטרף ל-SCJS	בינינו עמוד 34	משוב הקוראים.....עמוד 3
1		עמוד 37	
מכתב העורך..... עמוד	הרצאות קנטר ... עמוד 35		הזמנת גליונות קודמים ... עמוד 3
2	עמוד 38		מודעה

היה זמן שבו המונח "יהודי סמוי" התייחס

יהודי איבריה שנאלצו להתנצר במאה ה-15 ושמרו על זהות יהודית מסוימת בספרד או במושבות. עם זאת, זהו רק ענף אחד מעץ המשפחה של היהודים הסמויים.

בעיקר הודות לבדיקות של Ancestry DNA (ואחרים), יותר ויותר קהילות יוצאים מהארון כיהודים סודיים. לאחרונה עבדתי על פרויקט שכולל קבוצה אחרת שזוכה להתעלמות ענף של עץ המשפחה שלי: צוענים יהודים סמויים.

The Anglo-Roman
Crypto-Jews

לפני שנתיים, הכומר דין שו, כומר מצפון אנגליה

חבר בקהילת האנגלו-רומנית, יצר איתי קשר. בדיקת השושלת שלו אישרה שהוא 13% הודי. בתיאוריה, הרומאים הם הודים צפוניים שהיגרו למערב אירופה במאה ה-15. הוא ציפה לכך, אך 7% השושלת האשכנזית-יהודית שלו הפתיעה אותו.

זוג אנגלו-רומני כריסטופר סמית ופיניס לובל

למיטב ידיעתי, הוא היה 100% אנגלו-רומני. הוריו היו אנגלו-רומנים. כל ארבעת סביו היו אנגלו-רומנים. למעשה, הוריו היו בני דודים. אילן היוחסין שלו חושף 400 שנות שושלת אנגלו-רומנית מתועדת —

אילו יוחסין יורש ממש רשימת מי ומי במשפחות המפורסמות; משפחות לי,

צוענים יהודים בסתר

ד"ר דאגלס שר
BA, DipPHYT, MCPP, PhD

הבוסטולים, הסמיתים, ההירוניים (יאנג), הבאקליז, הווינטרס וההירנס. אין זכר ליהודים!

כדי להגיע לשורשיה של שושלת היוחסין המסתורית הזו, שבעה בני משפחה נוספים ממשפחת ווינטר-שו עברו בדיקת DNA של Ancestry. התוצאה הייתה זהה. אמו של הכומר שו, אביו, דודו מצד אמו, בן דודו מצד אמו, אשתו של בן דודו מצד אמו שהייתה בת דודה רחוקה, בן דודו מצד אביו ובנה של אחותו, כולם היו ממוצא אשכנזי-יהודי.

השאלה הייתה, מאיפה המשפחה האנגלו-רומנית הזו קיבלה את המוצא היהודי שלה? לא היו אבות קדומים יהודים בזיכרון המשפחה הקרובה או המורחבת, או בעץ המשפחה בן 400 השנים.

כדי להפוך את העניין למסתורי עוד יותר, האנגלו-רומאים אינם יודעים באמת מה היה ביתם לפני אנגליה. אילנות יוחסין, רישומים ממשלתיים וכנסייתיים מצביעים על כך שהם "הופיעו" באנגליה במאה ה-16 ללא ציון ארץ מוצאם.

אולי משום שכיהודים או צוענים, הם לא היו מתקבלים בברכה כאשר

עובדה חשובה אחת על אנגליה שיש לזכור: אף על פי שיהודים וצוענים הוחרמו, באנגליה מעולם לא הייתה אינקוויזיציה.

כמו שקורה עם יהודים סמויים, מנהגים או מסורות יהודיים יכולים לשרוד זמן רב לאחר שאנשים אינם מודעים למוצאם היהודי, ונראה שזה המצב במשפחה האנגלו-רומאנית הזו. ראשית, יש להם כללים שהם מקפידים עליהם באותה עוצמה שבה יהודים אורתודוקסים מקפידים על החוק. וחלק מהכללים הם כללים יהודיים. זה כולל היגיינה והכנת מזון . צניעות — בקרב גברים ונשים — היא חובה. הווסת הופכת את הנשים לבלתי נגישות. כמו נשים יהודיות, נשים צועניות אינן נגישות במשך 40 יום לאחר לידת ילד. בנוסף, יותר ממחצית מהשמות ששימשו במשך זמן רב במשפחות אלה היו ועדיין הם שמות עבריים (אהליה, אשר, איטל, יבז, קסיה, למואל, מוטי, נורית, רבי, סינית, תמר, זילה וכו').

במשך רוב ההיסטוריה האנגלו-רומנית, משפחה זו ניהלה חיים רוחניים בבית, אך לא חיים דתיים. על פי הכומר

שאו, הם לא היו אנשי כנסייה. למעט יוצא מן הכלל אחד. הם עשו משהו שנקרא "churching". האנגלו-רומאים חיו חיים נודדים, אבל כשנולד ילד, בכל מקום שהוא, התינוק היה נלקח לכנסייה המקומית ו"מוטבל" או מוטבל. זו הייתה אולי הופעתו היחידה בכנסייה. זה יכול בהחלט לזמן האינקוויזיציה, כאשר היה חשוב לשמור על

מראה של נצרות.

ONA Descent

בעוד שההיסטוריה והגנאלוגיה אינן מספקות מידע רב על העבר היהודי של משפחה זו ממוצא אנגלו-רומני, המדע המודרני דווקא כן.

כפי שאומר תמיד הגנאלוג הגנטי הנודע ד"ר דונלד ייטס, "ה-DNA לא משקר". כאשר הכומר שו פנה אליי, הוא קיבל תוצאות של בדיקת DNA מסחרית שהראו שיש לו שורשים אשכנזיים-יהודיים.

חשבונים מתוחכמים שפשו כי הכומר שו ירש 58% ממוצא יהודי ולא 7% כפי שנחשף בתחילה.

Breaking News

חברות הבדיקות המסחריות הצביעו על כך שכל שמונה בני המשפחה ירשו מוצא יהודי. כלי בדיקת ה-DNA המתוחכמים יותר גילו שמוצאם היהודי הוא מוצא יהודי-יהודי, יהודי קוצ'ין, בני מנשה ובני ישראל.

בנוסף, המשפחה נשאה מורשת יהודית ממרכז אסיה (יהודים אוזבקים), מורשת יהודית מהקווקז (יהודים גאורגים, יהודים אזרבייג'נים ויהודים ארמנים), מורשת יהודית ממערב אסיה (יהודים עיראקים ויהודים איראנים), מורשת יהודית איטלקית (איטלים), מורשת יהודית מרוקאית, מורשת יהודית ספרדית ומורשת יהודית אשכנזית. הם משפחה יהודית סודית, אך אחת מני רבות של עדות יהודיות שונות.

לבדוק ולבדוק שוב ושוב זה מה שלימדו אותי בלימודי המדעים. חשבת שיהיה טוב לקבל אישור על המוצא היהודי של משפחה זו, ממוצא אנגלו-רומני, מחברות בדיקה אחרות: DNA Consultants ו-FamilyTree DNA.

DNA Consultants היא חברת גנאלוגיה גנטית שמבצעת בדיקות אבות קדומים בצורה שונה לחלוטין מחברות אחרות. הם מבצעים בדיקות גנאלוגיה גנטית פורנזית המקשרות בין לקוחות לאנשים אמיתיים שחיים או חיו בעבר. הם בודקים ארבעה סמנים גנטיים יהודיים ידועים. התברר שהכומר שו נושא את כל ארבעת הסמנים הללו.

השלב הבא היה לבדוק את הכומר שו באמצעות FamilyTree DNA. התוצאה הייתה זהה: היה לו מוצא יהודי, כולל אשכנזי, מזרחי ותימני. המוצא התימני היה מפתיע.

תוצאות קודמות גילו כי הכומר שו היה ממוצא יהודי-יהודי. סיפורם של היהודים היהודים מתחיל כאשר בני ישראל החלו לעבור לתימן במאה ה-1 לפנה"ס. שם הם הקימו את הקהילה היהודית התימנית העתיקה. בין המאה ה-2 למאה ה-4, יהודי תימן עשו את דרכם לחוף קרלה בהודו. שם קמו קהילות יהודיות הודיות שונות. הכומר שו ירש את הגנים שלו מיהודי תימני סוחר, אשר התגבר על האוקיינוס ההודי והקים חיים חדשים בהודו לפני 2,000 שנה!

The Longest Walk

מסע המשפחה הזו מכפרים יהודיים בקרלה, הודו, לאנגליה היה באורך של 11,174 מייל. הוא התרחש לאורך דורות רבים, הרבה לפני שהיו רכבות ומכוניות. זה היה מסע שנעשה על גבי סוסים, גמלים וחמורים.

ה-DNA של המשפחה מעיד כי הם עברו בדרך המשי, ובמהלך המסע נישאו ליהודים מהמקומות שחלפו בהם, כולל מרכז אסיה (יהודי אוזבקיסטן), הקווקז (יהודי אזרבייג'ן, יהודי ארמניה, יהודי גאורגיה), מערב אסיה (יהודי איראן ויהודי עיראק), אפריקה (יהודי לוב, יהודי אלג'יריה, יהודי מרוקו) ואירופה (יהודי רומניוטים, יהודי איטליה, יהודי אשכנז, יהודי ספרד).

ואז, אי שם במאה ה-16, המשפחה היהודית הרב-אתנית הזו עשתה את דרכה לאנגליה. בין 1500 ועד ימינו, עברם היהודי נשכח והוחלף בזהות אנגלו-רומנית.

Released in Spain

מחקר נוסף גילה שמשפחה זו, ממוצא אנגלו-רומני, הייתה בעלת

ד"ר דאגלס שכר
גרייט פולס, וירג'יניה
ddsindc@gmail.com

ד"ר דאגלס שר הוא גנאלוג גנטי במשרה מלאה. הוא הוא ייסד את המכון לגנאלוגיה גנטית יהודית בושינגטון, DC. עץ המשפחה שלו כולל צוענים יהודים סודיים. דאג קיבל תואר ראשון בהיסטוריה יהודית. לאחר מכן הוא קיבל תואר ברפואה ודוקטורט בבוטניקה רפואית. לאחר שפרש מעיסוקו ברפואה, חזר לאהבתו הראשונה, ההיסטוריה היהודית. כיום הוא עובד במשרה מלאה במחקר זהותם של יהודים סמויים, ומתמקד ביהודים הסמויים של צפון אירופה. הפרויקט הבא שלו עוסק ביהודים הסמויים שחיו באופן לא חוקי באנגליה בין השנים 1502-1626. דאג מפרסם את מחקריו באתר האינטרנט שלו, www.HiddenJewishAncestry.com.

למרות שהיו מופרדים על ידי גוף מים במשך לפחות 500 שנה, משפחת אנגלו-רומני והצוענים הספרדים עדיין נראו כבני דודים.

המחקר על יהודים סמויים תמיד מלא תפניות וטוויסטים בלתי צפויים. אחד מקרובי המשפחה הקרובים של משפחת אנגליש היה ליסארדו קאנו מונטס. יצרת קשר עם סניור קאנו והופתעתי מאוד. לא רק שהוא ידע שמשפחתו הצוענית הספרדית היא למעשה משפחה יהודית, אלא שהוא חקר את הנושא במשך 45 שנים. הוא חוקר בולט בתחום מקורותיהם היהודיים של הצוענים הספרדים וכתב ארבעה ספרים בנושא. הוא מחזיק בארכיון נרחב של מסמכים היסטוריים, גנטיים ותרבותיים.

וספרים על מקורותיהם היהודיים של הקהילה הצוענית הספרדית! בעקבות התאמת DNA, יצרתי קשר עם המומחה המוביל בעולם למקורותיהם היהודיים של הצוענים הספרדים.

Lisardo Camp
Montes: The
Dan Who

מונ
ה
ס
סניו
צוע
על

ליסארדו קאנו

באינקוויזיציה. ייתכן שהם יהודים מבחינה הלכתית (יהודים על פי חוקי התורה) וכן מבחינה גנטית!

אנו צופים לסיים ולפרסם את הפרויקט בשנת 2025. הישאר מעודכנים, שכן אנו מפרסמים ממצאים נוספים על קבוצה חדשה זו של יהודים סודיים ב-HaLapid!

כמו במשפחות יהודיות אורתודוקסיות, אנשים מצייתים לכללים או עומדים בפני גירוש. סניור קאנו גדל תוך הקפדה על כללי הצענים. הוא הכיר אותם היטב.

בגיל צעיר הוא הושפע לקרוא את התנ"ך ואת התורה והחל לקרוא את שניהם בעוצמה רבה. בשנות ה-80 הוא הבין שהכללים שהנחו את חיי הצענים ניתן למצוא בתורה.

הוא החל לחשוב שאולי משפחתו הצוענית הספרדית היא למעשה משפחה יהודית ספרדית. מחשבה עיקשת זו הובילה אותו לחיפוש מתמשך אחר הוכחות למקורותיהם היהודיים בהיסטוריה ובתרבות הצוענית הספרדית.

משנת 1981 ועד היום, מר קאנו חוקר ומפרסם את ממצאיו בספרים – 16 במספר! אלה כוללים את "המוצא היהודי של הצענים" (1981), "הצענים, השבטים האבודים של ישראל" (2016), "מילון מילים עבריות בקלו-רומני" (2021), "ה-DNA של הצענים הוא ישראלי" (2021) ועוד רבים אחרים.

כאשר Ancestry DNA הפך נגיש לציבור, סניור קאנו מונסס החל לחפש ראיות גנטיות המקשרות בין צענים ספרדים ויהודים. הוא התמקד בחקר כרומוזומים זכריים ונקביים (הפלוגרופים). מחקרו גילה שגברים צענים ספרדים חולקים את אותם הפלוגרופים הזכריים כמו גברים יהודים: G, J1, j2, E. מחקרו גילה כי 18% מהצענים הספרדים חולקים הפלוגרופ נשי משותף (M5a1) עם יהודי קוצ'ין. עוד יותר מפתיע הוא ש-31% מהצענים הספרדים ירשו את הפלוגרופ הנשי U3, שנמצא בשרידים עתיקים בגבעות יהודה.

לאחר דיונים ממושכים, ליסארדו קאנו מונסס ואני הקמנו את פרויקט המחקר על הצענים הספרדים הישראלים. התחלנו בבדיקת DNA של 10 צענים ספרדים. התוצאה? כל המשתתפים היו בעלי מוצא יהודי של 75% לפחות, כולל יהודים הודים (קוצ'ין, בני מנשה, בני ישראל), אוזבקים, גאורגים, אזרבייג'נים, עיראקים, איראנים, איטלקים, מרוקאים ואלג'יראים, ספרדים ואשכנזים.

המחקר היה כה מוצלח, שהחלטנו לבצע בדיקות DNA נוספות ולהוסיף גנאלוגיה.

ביצענו בדיקות DNA ליותר מ-75 צענים ספרדים מ-14 מחוזות, בהם אליקנטה, אלמריה, אסטוריאס, באדחוס, בורגוס, קסרס, קדיז, קטלוניה, קורדובה, הואסקה, מלאגה, סביליה, טולדו וולאדוליד. כל הבדיקות הראו כי הם ממוצא יהודי בעיקר. ארכיאולוגיה גנטית מגלה כי יש להם שורשים כנעניים קדומים, ואבות קדומים הקבורים בבית הקברות היהודי בארפורט, גרמניה (המאות ה-11-13) ובבית הקברות היהודי בנרוויץ', אנגליה (המאות ה-11-13).

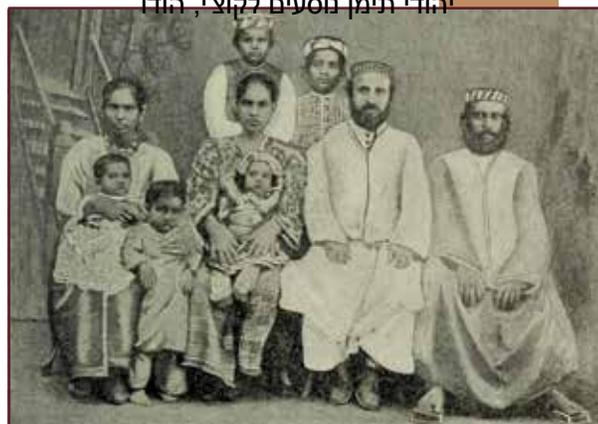
ניתוח מדויק של שמות משפחה צעניים ספרדיים נפוצים מגלה שכולם מופיעים במאגר המידע הספרדי של ג'ני מילגרם כשמות משפחה ספרדיים. כרגע אנו עוקבים אחר ארבע משפחות צעניות ספרדיות עם שמות משפחה ספרדיים עד לאנשים שהועמדו לדין

יהודי תימן

יהודי תימן נוסעים לקוצ'ין, הודו

יהודי הודו